

İSRÂİLOĞULLARI'NA BİR SIĞIR KESMELERİNİN EMREDİLMESİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Salı gününün tefsir sohbetine başlıyoruz. Bu haftaki sohbetimizin konusu, Bakara Sûre-i Şerifesi'ne Bakara isminin verilmesine sebep olan olayların anlatıldığı ayet-i kerimeler. 67. ayet-i kerimeden 73'ün sonuna kadarki ayetler... Hepsi bir bütün olduğu için, onlar üzerinde sohbetimizi devam ettireceğim.

Bu ayet-i kerimeler şöyle başlıyor, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim*:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا

بَقْرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُؤًا

قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

(البقرة: ٦٧)

(Ve iz kâle mûsâ li-kavmihi inna'llâhe ye'mürüküm en tezbehû bakarah, kâlû e tettehizünâ huzüvâ, kâle eüzü bi'llâhi en ekûne mine'l-câhilîn) (Bakara, 2/67)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu 67. ayet-i kerime. Konuyla ilgili 73. ayet-i kerime de şöyle:

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى
وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

(البقرة: ٧٣)

(Fekulna'dribûhu bi-ba'dihâ, kezâlike yuhyi'llâhu'l-mevtâ ve yurîküm âyâtihi lealleküm ta'kılûn) (Bakara, 2/73) Burada bitiyor.

a. Zengin Bir Kimsenin Öldürülmesi

Bu ayet-i kerimeler *bakara*, yâni inek, sığır olayı ile ilgili ayet-i kerimeler; o anlatılıyor. Bu olay, bir rivayete göre şöyle bir olay:

İsrâiloğulları zamanında zengin bir kişi varmış, kendisinin varisi yokmuş... Tabii bu rivayetler Kur'an-ı Kerim'de teferruatlı olarak verilmiyor. Tefsir kitaplarına eski ümmetlerin alimlerine sorularak, onlardan bilgi alınarak aktarılmış. İsrâiliyyât deniliyor. İsrâiliyyât'ın bir kısmı doğru olabilir. Onun için biz ne kabul ederiz, ne reddederiz. İnceleriz, okuruz belki öyledir, belki de rivayet sağlam değildir. Ama bazı bilgiler konuyu açıklayabilir.

Bir adam varmış, zengin bir kimse. Bunun kendisinin varisi yokmuş. Kardeşinin çocukları veya çocuğu varisi olacakmış. Ona bu zengin amca ölmediği için, mirasına konmak amacıyla

bu varisler veya varis, bu zengin amca'yı öldürmüş. Öldürmenin daha teferruatlı anlatıldığı rivayetler var. demiş ki:

“—Amca, bir takım tüccarlar geldi. Ben onlardan mal alıp biraz istifade etmek istiyorum. Sen de yanıma gel. Eğer sen gelersen yanıma, sen zengin, itibarlı olduğun için, onlar bana malı daha kolaylıkla verirler.”

“—Peki.” demiş amcası.

Yola çıkmışlar. Yolda karanlık bir yerde amcasını öldürmüş ve cesedi komşu kalenin, kasabanın kapısı yakınına bırakmış. Ertesi gün de amcasını aramak bahanesiyle oraya vardığı zaman, demiş ki:

“—Bu amcam burada öldürülmüş, kim öldürdü bunu?.. Siz öldürdünüz.” diye, o şehir ahalisini itham etmeye başlamış, suçlamaya başlamış.

Şehir ahalisi de:

“—Biz daha kalenin kapısını açmadık, dışarı çıkmadık. Öyle bir şey bizim tarafımızdan yapılmadı.” demişler.

Beri taraf kan davası güdüyor ve “İşte siz öldürdünüz, diyet ödeyin!” diye kan diyeti istiyor. Öbür taraf da, “Biz öldürmedik.” diyor. Sonra da silahlanmışlar, savaşıyorlar ama, içeriden birisi demiş ki:

“—Zamanımızda, zamanın peygamberi Mûsâ AS var, gidelim, Mûsâ AS'a durumu anlatalım! Mûsâ AS hakkımızda hükmünü versin!” demiş.

Mûsâ AS'a müracaat etmişler. Çeşitli teferruatlar, rivayetler var. Allah-u Teâlâ Hazretleri Mûsâ AS'a:

“—Onlar bir sığır kurban etsin! Ondan sonra sığırın etini öldürülen kişiye vursunlar ve o ölü dirilip, kendisini kimin öldürdüğünü bildirsin!” diye emretmiş.

Onlar o sığırı kesmişler ve sığırın bir parçasıyla öldürülmüş olan kimseye vurmuşlar. Allah'ın bir mucizesi olarak, olağanüstü bir olay olarak, ölmüş olan kişi dirilmiş, “Beni amcamın oğlu falanca öldürdü.” demiş. Kendisini öldüreni söylemiş, sonra tekrar ruhu kabzedilmiş. Onun üzerine, o katil amcaoğlunu yakalamışlar. Hem öldürüyor, bir de suçu başkasına atıyor. Sahtekâr... Onu da öyle cezalandırmışlar. Tabii mirasa da konamamış.

Başka rivayetler var: Amcasının kızı varmış. Bu yeğen amcasından kızı istemiş. Kız verilmeyince içinden şöyle demiş:

“—Seni öldüreceğim, kızını da alacağım, öldürülme diyetini de alacağım, paranın, malının mülkünün de mirasçısı olacağım, onlardan istifade edeceğim.” demiş.

Ama, Allah-u Teâlâ Hazretleri hainlerin tuzaklarını kendi aleyhlerine çevirir, sonunda onları cezalandırır. Yâni şeytana kanıp öldürmeyi yapmış ama, sonra da umduğu maddiyata kavuşamadan kendi canından olmuş, cezasını bulmuş. Çerçeve, hikâye, kıssa, yâni olay böyle bir şey.

Tabii bunlar bizim İslâmî kaynaklarda, Peygamber SAS Efendimiz'den verilmiş bilgiler değil. Eski kitaplarda, yâni Tevrat'ta ve İncil'de bahsedilen bilgileri okumuş alimlerden alınmış bilgiler var. Bunlar, bu olayın açıklaması sadedinde, pek mahzurlu olmayan İsrâiliyyât kabilinden zikredilmiş bazı kitaplarda.

Meselâ, benim yanımda bulunan, istifade ettiğim İbn-i Kesir Tefsiri'nde bu rivayetler çeşitli olaylarla râviler senetleri belirtiyor, kimden geldiyse kaydedilmiş teferruatı. Çerçeve hikaye bu. Yâni:

“—Yâ Rabbi katil kimse bildir.” diye, katilin bildirilmesini Mûsâ AS dileyince; Cenâb-ı Hak:

“—Kurban kesin de, ondan sonra onun parçasıyla öldürülen kimseye vurun!” diye buyurmuş.

Çerçeve olay bu... Şimdi onunla ilgili Bakara Sûre-i Şerifesi'nin ayetleri...

Bakara Sûresi deniliyor, ne demek? İçinde bakara meselesi, olayı zikredilen sûre demek. Yâni kesilen inek hadisesinin anlatıldığı sûre demek. Yâni bu Kur'an-ı Kerim'in Fatihâ'dan sonra, (*Elif, lâm, mim; zâlike'l-kitâbu lâ raybe fîh, hüden li'l- müttakîn*) diye başlayan, 186 ayetlik, iki buçuk cüzük en büyük sûresidir. İsmi böyle isimlendirilmesine sebep olan olaya geldik, tefsir sohbetlerimizde ayet ayet, anlata anlata...

b. Mûsâ AS'ın Kavmine Bir Sığır Kesmelerini Söylemesi

Şimdi ayet-i kerimeleri okuyarak, mânâsını dilimizin döndüğünce size anlatarak, çerçevesini anlattığımız olayı sonuna kadar takip edelim:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ

تَذْبَحُوا بَقْرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُؤًا

قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

(البقرة: ٦٧)

(*Ve iz kâle mûsâ li-kavmihi*) “Hani bir zamanlar Mûsâ kavmine demişti ki...” Bu tabii kime hatırlatma? (*Ve iz*) “Hani bir zamanlar böyle olmuştu.” diye kime hatırlatma?.. Peygamber Efendimiz’in zamanındaki ehl-i kitaba, yahudilere hatırlatma. “Bak sizin kendi kitaplarınızda geçen, alimlerinizin bildiği şu şu olayları düşünün! Onlardan kendinizin almanız gereken dersleri alın, imana gelin!” diye geçtiğimiz haftalarda anlattığımız çeşitli olayları hatırlatıyor Cenâb-ı Mevlâ.

“Hani şöyle bir olay olmuştu, siz böyle yapmıştınız, sonra böyle olmuştu. Hani şöyle bir başka olay da olmuştu...” diye, ibretli olayları onlara hatırlatıyor. Kendi tarihlerinden olayları anlatıyor: “Hani Mûsâ kavmine ne demişti?.. (*Inna’llâhe ye’mürüküm en tezbehû bakarah*) ‘Allah-u Teâlâ Hazretleri size, bir sığır kesmenizi emrediyor.’ demişti.”

Bakara tekilidir, çoğulu *bakar* geliyor. Kocabaş hayvan dediğimiz, sığır dediğimiz hayvanlara verilen isim. Bu genel bir isim oluyor. Biliyorsunuz çeşitleri var; inek cinsi var, manda cinsi var... Bunların çeşitli kıtalarda çeşitli boyda, posta, kiloda, ağırlıkta olanları var. Meselâ, Amerika'nın bufaloları var, şöyle hörgüçlü öküzler. Yaban öküzü dediğimiz öküzler var. İşte bu cins şeylerin hepsine *bakar* cinsi deniliyor. Kaf ile. Türkçe'deki bakmakla ilgisi yok bunun. Tekili *bakara* diye geliyor; inek, sığır demek.

“Allah-u Teâlâ Hazretleri sizden bir sığır kesmenizi istiyor, bir sığır kesmenizi emrediyor.’ demişti ya Mûsâ AS, hani bir zamanlar.” diye başlıyor hatırlatmaya. Tabii ne zaman sığır kesmeyi emrettiğini söylüyor Mûsâ AS yahudilere?.. “Bu öldürülen zenginin katili belli olsun, dua et Rabbin bildirsin!” diye kendisine müracaat edildiği zaman.

İki şehir var kaleli, kapılı. Birisinin kapısının yakınında öldürülmüş. Asıl öldüren katil, suçu ötekilere atıyor:

“—Siz öldürdünüz, sizin kasabaya, köye, kaleye yakın.” diyor. Onlar da diyorlar ki:

“—Biz dışarıya çıkmadık, akşam kapıyı kapattık, sabahleyin dışarıda bu öldürülmüş şahıs bulundu. Biz yapmadık.” diyorlar.

İşte bu işin anlaşılması için Mûsâ AS'a müracaat edilince, onlar ne diyorlar?.. (*Kâlû*) “Dediler ki: (*E tettahizünâ huzüvâ*) ‘Bizi alaya mı alıyorsun? Bizimle alay mı ediyorsun?’ dediler

Mûsâ AS'a." Tabii niye böyle şaşırıldılar, niye böyle bir söz söylediler?.. Bir kişi öldürülmüş, o kişinin katili bulunsun diye müracaat ediyorlar:

"—Peygambersin, sana Cenâb-ı Hak bildirsin, dua et!" diyorlar.

O da:

"—Allah kurban kesilmesini istiyor, emrediyor." diyor. Aradaki ilgiyi sezemedikleri için:

"—Ne ilgisi var? Bizimle alay mı ediyorsun?" demiş oluyorlar.

Mûsâ AS gayet ciddi bir şekilde cevap veriyor: (*Kâle*) "Buyurdu ki Mûsâ AS onlara: (*Eûzü bi'llâhi en ekûne mine'l-câhilîn*) Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım, hiç öyle şey yapar mıyım?.." (Bakara, 2/67)

Çünkü cahiller Allah'a söz isnad eder, Allah öyle emretmediği halde, şöyle emrediyor demek cahilce bir iştir. Yâni alay etmek cahillerin işidir. Ciddî bir mesele için kendisine gelen insanlarla dalga geçmek, alay etmek bir peygambere yakışmaz, bu cahilliktir, gayrı ciddi bir iştir. Mûsâ AS, ulü'l-azim bir ciddi mübarek zât, büyük bir peygamber. Diyor ki: "Allah'a sığınırım cahillerden olmaktan. Hiç öyle şey yapar mıyım? Yapmam!"

Tabii, dalga geçmek ciddî bir konuda yok, ama hakikat olmak şartıyla, gerçek olmak şekliyle latîfe etmek var İslâm'da. O yasak değil. Latîfe olabilir. Çünkü latîfe ciddiyetin ortaya çıkarttığı soğuk havayı izâle eder, kişileri yumuşatır.

Samîmî bir durum meydana getirebilir. O bakımdan sözle latîfe yapılabilir. Ama latîfenin latîf olması lâzım! Yâni kaba olmaması lâzım, kaba şaka olmaması lâzım!

Şaka kelimesi Arapça'da *şakà'*, yâni *şin-kaf-elif-hemze* ile yazılıyor; *şekàvet* kelimesiyle ilgili. Yâni, haydutluk filan gibi yanlış bir şeyi, haksız olan bir şeyi yapmak mânâsına geliyor. Şaka, öyle kaba saba olursa, ona şaka' denilir. O doğru değil.

Türkçe'de tabii öyle kullanılıyor ama, Arapça'sını düşünürsek öyle. Latîfe lâzım, latîfe olabilir, onun da latif bir şekilde yapılması lâzım. Peygamber SAS Efendimiz böyle latîf, tatlı yumuşatıcı şeyler yapmış. Evinde de biraz ev halkına karşı latîfeci olduğu rivayet ediliyor. Efendimiz SAS soğuk, kaşları çatık değil.

Hazret-i Ali RA'ın da (KV) böyle latîfeci olduğu ifade ediliyor. Ama yalan üzerine latife olmaz, kandırmaca üzerine latife olmaz, kaba olmaz.

Tabii, "Bizimle alay mı ediyorsun, bizimle dalga mı geçiyorsun, bizi alaya mı alıyorsun?" diye sorunca gayet ciddiym demek istiyor Mûsâ AS: "Allah'a sığınırım cahillerden olmaktan." diyor.

Cahillik nedir?.. Ciddi bir konuda alay etmektir. Cahillik nedir?.. Allah'ın söylemediği bir şeyi, Allah böyle emretti demektir. Bu çok yanlış olur. Allah'a yalan bir şeyi Allah söyledi diye isnad etmek hiç yakışmaz. Peygamberler sıdk sahibidirler, yâni doğru sözlü, doğru özlü insanlardır. Diyor ki:

“–Öyle bir şey yapmaktan Allah’a sığıyorum. Yapar mıyım hiç öyle bir şey? Yapmam!” mânâsına.

c. Sığır Hakkında Bilgi İstemeleri

Onun üzerine dediler ki:

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ
يَقُولُ إِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بَكْرٌ
عَوَانَ بَيْنَ ذَلِكَ فافعلوا ما تؤمرون

(البقرة: ٦٨)

(Kàlü'd'u lenâ rabbeke yübeyyin lenâ mâ hiye) Kàlü üd'u lenâ demek ama, üd'u'nun ü'sü hemze-i vasl olduğundan bağlanıyor birbirine. Üd'u, dua et demek. (Kàlü'd'ulenâ rabbeke) “Bizim için dua ediver Rabbine, (yübeyyin lenâ mâ hiye) bu mesele nedir, bu iş nedir, bize açıklasın!” dediler.” Kurban kesilmesi söylendiği zaman kendilerine, “Bu nasıl olacak, nedir bu iş?” diye Mûsâ AS'a tekrar sordular.

(Kàle) “Mûsâ AS buyurdu ki: (Innehû) Yâni inna'llâh, (yekûlu) ‘Muhakkak ki Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: (Innehâ bakaratün lâ fâridun ve lâ bîkr) O kurban, o hayvan, o kesilecek kurbanlık, ne böyle artık yavru yapamaz, kartlanmış yaşlı bir inektir, sığırdır; (ve lâ bîkr) ne de yavru yapamayacak kadar küçük, körpedir. (Avânün beyne zâlike)

Bu ikisi arasında, orta sıfatlı bir hayvandır, kurbanlıktır. (*Fe'f'alû mâ tü'merûn*) Binâen aleyh, mâdem açıklamayı işittiniz, size emrolunan görevi yapınız! Kurban kesme işini yapın bakalım, işte böyle olacak hayvan!’ diye hayvanın vafını söyledi.” (Bakara, 2/68)

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ
يَقُولُ إِنَّهَا قَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاطِرِينَ

(البقرة: ٦٨)

(*Kâlû'd'ulenâ rabbeke yübeyyin lenâ mâ levnüühâ*) “Bu sefer tekrar: ‘Dua et Rabbine, o kurbanlık sığırın rengi ne olacak; bize bildirsün, açıklasın!’ dediler.”

Şimdi burada müfessirler, İbn-i Abbas ve sâir mübarek âriflerimizden, sahabeden rivayet ederek —*rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn*— bir ders, bir ibret çıkarıyorlar: “Bir emir emredildiği zaman, emri alan kişi onu yapar. Böyle karşıya dikilip de teferruat istemek, ‘Nasıl olacak, böyle mi olacak, şöyle mi olacak?’ diye çeşit çeşit şeyler sormak, işi zorlaştırır. İyice anlamağa çalışacağım derken, şartlar arttıkça, ağırlaştıkça, emrin yapılması yokuşa çıkar, zorlanmış olur. Böyle yapmamak lâzım!” diyorlar.

Eğer ilk başta, Mûsâ AS, “Allah size bir sığır kesmenizi emrediyor.” dediği zaman, gidip sıradan bir sığırı alsalardı, işte kestik deselerdi, bitecekti iş. Ama sordukları için, yâni “Nasıl bir şey bu kesilecek hayvan?” deyince;

“Ne yaşlı, ne küçük, orta bir hayvan.” diye tekrar söyleyince kesselerdi; işte orta bir hayvan aldıkları zaman yine olacaktı iş. Ama ilk başta yaşlı da kesseler olurdu, körpe de kesseler olurdu. Çünkü şart yoktu. Sorunca, şart ortaya çıktı. Bu sefer o şartları yerine getirmeleri lâzım! İş zorlaştı.

Üçüncü defa: “Rengi ne olacak?” diye sordular. (*Kàle innehû yekùl*) Mûsâ AS dedi ki:

“Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: (*Innehâ bakaratün safrâ*) ‘O sarı bir sığır olur. (*Fâkıun levnühâ*) Parlak, rengi böyle açık, pırıltılı, sarı renkli, (*tesürru’n-nâzırîn*) ona bakanların sevincini arttıran, güzel görünümlü bir hayvan olacak.’ dedi.”

Tabii bu sefer sarı, rengi parlak, bakanların gözünü şenlendiren, gözlerine hoş görünen, içlerini ferahlatan güzel bir hayvan... Bu sefer siyah renkli olsa, olmaz; alaca renkli olsa, olmaz. Bu (*fâkıun levnühâ*)’nın izahlarında, “içinde başka renkler katışık değil” mânâsı da veriliyor. Böyle görenlerin, bakanların hoşuna gidecek, içini açacak parlak tüylü bir güzel hayvan olmasını şart olarak sürünce, bu sefer öylesini bulmaya çalışmaları gerekiyor.

Ama yine de yapmadılar, yine soruya devam ettiler:

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقْرَ

تَشَابَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ

(البقرة: ٧٠)

(Kàlü'd'ulenâ rabbeke yübeyyin lenâ mâ hiye inne'l-bakara teşâbehe aleynâ) “Dediler ki yine: ‘Rabbine dua et yâ Mûsâ, bize onu biraz açıklasın. Bu sığır işi bize karışık geliyor, çeşit çeşit ihtimaller var. Bunlar, inekten hangisi olacağı bize şaşırtıcı oldu, birbirlerine benziyorlar.’ diye sordular. (Ve innâ inşâa’llàhu lemühtedûn) ‘Biz Allah dilerse, inşâallah, açıkladığın zaman hidayete ermiş olacağız, doğruyu bulmuş olacağız, şaşırıp kaldık.’ dediler.” (Bakara, 2/70)

70. ayet-i kerime de böyle.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا
تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا
الْأَنْ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَدَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ

(البقرة: ٧١)

(Kâle innehû yekülü innehâ bakaratün lâ zelûlün tesîru'l-arda ve lâ teskı'l-hars, müsellemetün lâ şiyete fîhâ) “Dedi ki: Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: ‘O öyle bir sığır ki, hor, alçak, değersiz, böyle toprak süren, kuyudan dolabı döndürüp su çeken, böyle adî hizmetlerde çalışan değersiz bir hayvan değil; (müsellemetün) ayıplardan sâlim, kusursuz, (lâ şiyete fihâ) hiç böyle alacası, ayıbı, kusuru olmayan bir hayvan.’ diye cevap verdi.” Bu sefer şartlar daha da ağırlaştı, değerli bir hayvan oldu. Kusursuz olacak, ayıpsız olacak, alacasız olacak.

(Kàlû) “Dediler ki: (El-âne ci'te bi'l-hak) Kàlû'l diye bağlanıyor el-âne'nin elifi hemze-i vasl olduğu için. (Kàlû'l-âne ci'te bi'l-hak) Burada ci'te, geldin demek. Ama bi harf-i cerrile kullanılıncâ, getirdin demek oluyor. (Ci'te bi'l-hak) “Şimdi hakkı getirdin, yâni hakkı söyledin. Gerçek hak olan şeyi, iyice anlayacağımız şekilde söyledin şimdi.” dediler. Yâni şimdi anladık demek istediler, *Allâhu a'lem*.

(Fezebehûhâ) “Böyle bir hayvanı arayıp buldular, boğazladılar.

(Ve mâ kâdû yef'alûn) Ama neredeyse, az kalsın yapmayacaklardı, yapmaya yazdılar.”

Böyle bir sîga vardır Türkçe'de, ola yazdı, olmaya yazdı diye. Yâni neredeyse yapmayacaklardı. *Kâde* fiilinin Türkçesi böyle bir kelimedir ama, şimdi şehirliler bu eski Türkçe kelimeyi bilmezler. Köylerde, bazı yerlerde, bölgelerde kullanılıyor. Yapmaya yazdılar, yâni neredeyse yapmayacaklardı. Ama sonunda kestiler.

d. İneği Bulmakta Zorlanmaları

Şimdi böyle bir hayvanı aramışlar. Yine eski kitaplardan gelen rivayetler içinde anlatılıyor. Aramışlar öyle bir hayvan yok. Sarı olacak, pırıl pırıl olacak, herkesin gözünü, gönlünü şenlendiren yakışıklı bir hayvan olacak, renginde alacası olmayacak, kendisinde ayıp olmayacak, kusursuz olacak... Tarla süren kart bir hayvan olmayacak; dolap döndüren, araziyi sulayan bir hayvan olmayacak, işçi durumunda

olmayacak... Böyle hoş bir şey olacak. Sarı renkli, sarı renk de biraz altına benziyor, altın renkli olacak filan.

Altın buzağıya tapınırlarmış ya Mısırlılar. Yahudilerde de, içlerinde ona karşı bir eski adetlerini unutamama durumları da var. Hatta Mûsâ AS, —geçtiğimiz sohbetlerde anlatmıştım— Tur Dağı'na Cenâb-ı Mevlâ kendisini davet ettiği zaman, kırk gün gittiğinde; Sâmirî isimli bir usta, halkın zinetlerini, altınlarını toplayıp altından bir buzağı yapmıştı. Sarı renkli bir buzağı yapmıştı.

Neden yaptı?.. Çünkü Mısırlılar buzağıya tapıyorlardı, ineğe tapıyorlardı. O alışkanlık devam ediyor. Mûsâ AS geldiği halde, hâlâ öküze tapılamayacağını anlayamayanlar var kavmin içinde... Ve öyle bir buzağı yapıp ona tapındılar. Tabii ondan sonra cezalandırıldılar.

Şimdi burada da renk sarı, kusursuz olacak, yakışıklı olacak. Böyle herkesin beğeneceği bir şey... Böyle bir hayvanı bulmak için dolaştılar, dolaştılar, dolaştılar, bulamadılar. Buldular ama, buldukları adam hakkında da çeşitli rivayetler var. Bir tanesinde deniliyor ki: Bir ihtiyar kocakarıydı. Elindeki inekten başka ineğin şartlara sahip olmadığını anlayınca, o da fiyatı arttırdıkça arttırdı.” deniliyor.

Daha başka rivayetler var: “Bir adamdı bu ineğin sahibi. Babasına, anasına çok hürmetkârdı. Babasını yatırmış, yastığın altında da anahtar var. O sırada bir satıcı gelmiş, bir şey satacak.

“–Şunu al, sana yetmiş bine vereceğim.” diyor. Diyor ki:

“–Alırım, alacağım ama, anahtar babamın yastığının altında, yatağının altında, onu uyandırmak istemiyorum.”

Yâni evlat babaya saygılı. (*Berren bi-vâlideyhi*) Ana babasına sevgili, saygılı, hürmetkâr bir evlat. Babasını uykudan uyandırmak istemiyor. Satıcı demiş ki:

“–Eğer şu anda uyanmasını beklemeden hemen alırsan, yetmiş bin değil altmış bine ineceğim.”

“–Yok, sen bekle seksen vereyim.” demiş.

“–Hayır beklemeyeyim elliye indim.”

“–Hayır ben ille bekleyeceğim, doksana çıksın.” filan.

Ondan sonra, otuza kadar inmiş satıcı, ama o da babasını uyandırmaya kıyamamış.

Bunlar rivayet tabii, Kur’an-ı Kerim’de olan şeyler değil de. İneğin sahibi kimdir konusunda kitaplarda anlatılanlar. İbn-i Kesir’de var, İbn-i Kesir’in tefsirinde o rivayetleri bulmuş, yazmış. Sonunda, “Almayacağım.” diyor. Ve babasına hürmetinden çok ucuz bir şeyi kaçırdığı için, Cenâb-ı Hak da onun ineğini kıymete bindirtiyor. Yâni, o ineği satarken, çok fazla fiyata sattığı söyleniyor.

Böyle rivayetler var. O acûzenin ineği olduğu rivayeti var, daha başka rivayetler var. Bunlar bizim için bir teferruat...

Yâni, böyle bir inek bulmak için uğraştıkları, uzun zaman aradıkları meselesi var. Aramışlar, çok fazla para istemiş, yâni asıl fiyatının on mislini istemiş.

Mûsâ AS'a getirmişler, demişler ki:

“—Biz Allah’ın emrettiği kurbanı kesmek istiyoruz. Allah’ın istediği şartlara haiz inek şu zâtın elinde. Çok fahiş fiyat istiyor, fazla fiyat istiyor.”

Mûsâ AS:

“—Ey filanca! Fiyatları indir, şu kadara ver.” demiş.

O da demiş ki:

“—Ey Rasûlallah, ey Nebiyyallah, ey Allah’ın peygamberi! Ben malın sahibiyim. Malı istersem satarım, istemezsem satmam. İstediğim fiyata satarım. Bu benim hakkım değil mi?”

O zaman Mûsâ AS kavmine dönmüş, demiş ki:

“—Madem bunun ineğinden başka uygun inek yok, razı gelin, alın! İstediği parayı verin, alın!”

Onlar da razı edip almışlar. Yâni, böyle ara hikâyeler var. Çerçeve hikâyenin içinde ara hikâyeler var.

Neticede, böyle bir ineği zar zor buldular ama, neden buldular?.. Fazla sordukça, şartlar belirdikçe, o şartları haiz hayvanı bulmak daha da zorlaştığı için.

Buradan şunu çıkartıyoruz edeb olarak: Emredildiği zaman hemen yapılırsa, mutlak ıtlak üzere muamele görür. Ne demek?.. Yâni, her hangi bir şart konulmadan umûmî söylenmişse, o işi yaparsak olur. Ama şartları sordukça ağırlaşır, ağırlaşır; o zaman yapmak da zorlaşır.

Biz başka bir misal bulalım. Meselâ:

“—Git, çarşıdan pirinç al!” dedi birisi hizmetçisine.

O çarşıya gidip pirinç alsa; hangi cins pirinci alsa, gelse, getirse, tamam. Pirinç aldı, getirdi, emri yerine getirmiş oldu.

“—Nasıl pirinç olacak?” deyince;

“—Pilavlık pirinç.” dedi mi; bu sefer artık çarşıya gittiği zaman, kırık çorba pirinci alsa, olmaz. Pilava yaramayan pirinç alsa olmaz. Çünkü şart sordu, şart ortaya çıkınca iş zorlaştı.

“—Efendim, hangi pilavlıktan alayım?”

“—Persânî pirinç olsun!” derse; bu sefer markasını da cinsini de söyleyince, gidip başka şey alsa, Mısır pirinci alsa veya başka pirinç alsa olmaz. Yâni şart çoğaldıkça, işi yapmak incelik, zorlaşır. En iyisi hemen emredildiği zaman yapmak, işi böyle fazla sallamamak, sormamak; fazla sorduğu zaman da, çıkacak şartları yerine getireceği için, artık ne ise, ne yapması gerekiyorsa, ona göre o işi yapmak lâzım! Çıkan ders bu.

Hikâyeye ait sonuç burada söyleniyor: Kestiler hayvanı. Yâni neredeyse kesmeyeceklerdi, şartları sora sora bir hal oldular. Kestiler sonra, (*fezebehûhâ*) “İneği kurban ettiler.”

Tabii neden?.. Cenâb-ı Hak fedakârlık istiyor. Kul fedâkârlık yapsın da, bakalım muradına ersin. Böyle ihlâsı, samimiyeti, bağlılığı, fedâkârlılığı, vefâkârlığı ölçülsün diye, Cenâb-ı Hak kullarını imtihan eder. “Kurban kesin!” dedi, kurbanı da zorlaştırdı. Kestiler ama, neredeyse kesmeyeceklerdi. Kesmeselerdi tabii, çok büyük suç olacaktı.

e. İnşâallah Demenin Önemi

Bir edeb daha söylüyorlar. 70. ayet-i kerimenin son cümlesinde bildiriliyor. Diyorlar ki:

(Ve innâ inşâa’llâhu lemühtedûn) “İnşâallah, Allah’ın izniyle... Yâni, biz bu işte şaşkına döndük, ne yapacağımızı şaşırdık. Allah şartları bildirirse, inşâallah şaşkınlıktan kurtulur, yolumuzu buluruz, hidayete ermiş oluruz.” diye, inşâallah demeleri güzel bir şey. Oradan buldular. Yoksa onu demeselerdi, iş daha da karmaşıklaşacaktı ve başları daha çok dertlere girecekti, diyorlar.

İnşâallah demek önemli bir edebdir. Yâni nedir inşâallah’ın mânâsı; Allah dilerse...

“—Yarın seninle falanca yerde buluşalım!”

“—İnşâallah buluşalım...”

Yâni Allah dilemezse, kulun bir şey yapamayacağını idrak etmesi, Allah’ın kudretini bilmesi güzel bir şey. Şimdi Türkiye’de inşâallah, söz vermemek mânâsına alınıyor. Ben bunu bilen bir kimse olarak:

“—İnşâallah geleceğim!” diyorum.

“—Mâzeretin varsa, gelmeyeceksen açıkça söyle.” diyor. “

—Açıkça söylüyorum, geleceğim inşâallah!” diyorum; inşâallah’ı gelmeyeceğim mânâsına sanıyor. Halbuki dinî bir edebden dolayı söylüyorum. Allah dilerse... Allah dilemeyince olmaz.

Peygamber Efendimiz, “Yarın size şunu bildireceğim!” dedi, inşâallah demedi. Ertesi gün Allah ona bildirmede, epeyce bir gecikmeli bildirdi. Peygamber Efendimiz üzüldü. Sonra da:

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا
إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ

(الكهف: ٢٣-٢٤)

(*Ve lâ tekùlenne li-şey’in innî fâilün zâlike gadâ. İllâ en yeşâa’llâh*) “Bir şeyi yarın, ileride şöyle yapacağım, böyle yapacağım derken, inşâallah demeden demeyin!” diye Kur’an-ı Kerim’in Kehf Sûresi’nde ayet-i kerime indi. (Kehf, 18/23-24)

Onun için, biz dinî bir duyguyla, Allah’ın kudretine inandığımızdan, kulun acizliğini bildiğimizden, kadere inandığımızdan, inşâallah diyoruz ve çalışıyoruz. İnşâallah demek çalışmamak, reddetmek, mazeret uydurmak demek değil. “Allah’ın izniyle, bunu yapacağım!” demek.

Hatta bu bir şey ifade ediyor. Yâni, “Evelallah yapacağım, mutlaka yapacağım. Ama tabii Allah izin verirse... O şart her zaman bâkî.” demiş oluyor.

Bu da bir *inşâallah*'la ilgili açıklama arada. Tefsir kitaplarında bildiriliyor, hatırımızda kalsın. Allah dilerse bir şey olur, dilemezse olmaz. O halde Allah'a güzel kulluk edelim, Allah'tan isteyelim! Allah'a tevekkül edelim, Allah'a dayanalım! Allah'a dayananın yaveri Hak'tır. Cenâb-ı Hak o zaman yardım eder.

Büyüklerimiz başarıları, hep böyle başarmışlardır. Hep böyle Allah'a dayanarak, Allah'a güvenerek başarmışlardır. Biz de her işimizde Allah'a dayanalım, tevekkül edelim, inşâallah diyelim! Allah dilerse diyelim, aczimizi bilelim, haddimizi bilelim, kulluğumuzu bilelim, kulluğumuzu güzel yapalım!..

f. Sığırın Bir Parçasıyla Ölüye Vurulması

Şimdi kestiler. Kestikten sonra onun but kemiğiyle mi, bir kemiğiyle mi, etiyle mi, çeşitli rivayetler var yine. Ama Kur'an-ı Kerim'de o teferruat yok, onu gösteren bir işaret yok. Burada:

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا
وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

(البقرة: ٧٢)

(*Ve iz kateltüm nefsen*) “Hani sizin içinizden bir katil, birisini öldürmüştü.” Yâni bu yeğen, o zengin amcanın malına konmak için öldürmüştü. (*Fe’ddâra’tüm fîhâ*) “Bu konuda ihtilafa düşmüştünüz. Birbirinizle çekişmeye, çatışmaya kalkmıştınız, kim öldürdü meselesi ortaya çıkmıştı. (*Va’llâhu muhricun mâ küntüm tektümûn*) İçinizden katil, olayın iç yüzünü biliyordu, saklıyordu, kabahati başkalarına atıyordu. (*Va’llâhu muhricun*) Ama bunu Allah çıkaracaktı.” *Muhric* çıkarıcıdır demek ama, isim cümlesinde böyle ism-i fail geldiği zaman, istikbal mânâsı ifade eder. (*Va’llâhu muhricun*) Allah çıkaracaktı. (*Mâ küntüm tektümûn*) Sizin içinizdeki o katilin, o hainin saklamış olduğu, sizin saklamış olduğunuz işin sırrını Allah ortaya çıkaracaktı.” (Bakara, 2/72)

Çünkü, Cenâb-ı Hak hainlerin hilelerini devam ettirmez. Bir yerde hileleri ortaya çıkar, dalavereleri anlaşılır. Sonunda belâlarını bulur, cezalarını çekerler. İlâhi kanun böyledir.

وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ

(يوسف: ٥٢)

(*Ve enna’llâhe lâ yehdî keyde’l-hàinîn*) “Allah hainlerin tuzaklarını iyi bir sonuca ulaştırmaz, sonunda çıkar ortaya.” (Yusuf, 12/52) Şeytan birisini kandırır, bir günahı işlettirir; ondan sonra rezil rüsvâ eder, ortada bırakır.

O katili de kandırdı, amcasını öldürttü. Hem mirastan mahrum oldu, hem de hayatıyla ödedi. Çünkü öldürdüğü için, onu da öldürdüler. Allah böyle yapacak idi.

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى
وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

(البقرة: ۷۳)

(*Fekulna'dribûhu bi-ba'dihâ*) “Ben Azîmü’ş-şân buyurdum ki...” diyor Cenâb-ı Hak azamet sîgasıyla, cemî sîgası kullanıyor ama o azamet için. (*Kûlnâ*) “Biz buyurduk ki...” aslında Arapça’sı. (*Idribûhu bi-ba'dihâ*) *Idribû*’nun hemzesi hemze-i vasl olduğundan *kulnâ*’ya bağlanıyor: (*Fekulna'dribûhu bi-ba'dihâ*) *Idribû*; siz vurun. *Hû*; yâni o ölü, zamir. *Hû* zamiri öldürülen, o amcası olan o kişiye gidiyor. “Onun bir parçasıyla ölüye vurunuz!” Buradaki *hâ* zamiri de kurban edilen bakaraya gidiyor. “Kurban edilen hayvanın, sığırın bir parçasıyla bu öldürülen kişiye vurunuz. Yâni, o eti veya kemiği alın, ona vurun!” Cenâb-ı Hak böyle buyurdu.

Böyle yaptılar. Böyle yapınca, mucize olarak hepsinin gözü önünde, ölmüş olan ölüye Allah hayat verdi, kalktı.

“—Seni kim öldürdü?” diye sordular.

Mûsâ AS zamanının mucizesi. Yahudiler inanıyorlar. Biz müslümanlar da inanıyoruz, Allah böyle buyurdu, bildirdi diye.

“—Kim öldürdü seni? Bak bu şehrin ahalisi öldürdü deniliyor, bunlar öyle diyorlar, diyet istiyorlar.”

“—Hayır! Beni bu amcamın oğlu öldürdü.” dedi, sonra yığıldı, yine öldü.

Allah ölüleri diriltmeye kâdirdir. Bakara Sûresi’nde beş yerde ölülerin diriltilmesiyle ilgili ayetler sırasıyla gelecek. Bir kısmı geçti, bir tanesi de burada. Beş yerde Cenâb-ı Hakk’ın kudretiyle ölüleri dirilttiğini bildiriyor. Bununla ilgili İbn-i Kesir Tefsiri’nde Peygamber Efendimiz’den bir rivayet var. O rivayeti okuyuvereyim. Sohbetimizde hadis-i şerif de yer almış olsun. Sahabeden Ebû Ruzeyn el-Ukaylî RA’dan rivayet edilmiş:¹

قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى
قَالَ أَمَا مَرَرْتَ بِوَادٍ مُمَحَّلٍ ثُمَّ مَرَرْتَ بِهِ
خَضِرًا قُلْتُ بَلَى قَالَ كَذَلِكَ النَّشُورُ
أَوْ قَالَ كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى

(حم. ط. عن أبي رزين)

(Kâle) “O zât dedi ki: (Kultü) Ben dedim ki: (Yâ rasûla’llâh, keyfe yuhyi’llâhu’l-mevtâ) ‘Yâ Rasûlallah, Allah-u Teâlâ Hazretleri ölüleri nasıl diriltecek, insanlar öldükten sonra?..’

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.12, no:16241; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.147, no:1089; Beyhakî, *el-l’tikâd*, c.I, s.217; Ebû Rezin el-Ukaylî RA’dan.

Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*Emâ mererte bi-vâdin mümahhal*) ‘Böyle ekinsiz, kupkuru vâdiden geçmedin mi? (*Sümme mererte bihi hadrâ*) Sonra bir başka zaman, yağmur mevsiminde, yağmurlar yağdıktan sonra oradan geçtiğin zaman, orayı yemyeşil görmedin mi?..’

(*Kultü: Belà*) ‘Evet gördüm, görmez olur muyum, gördüm yâ Rasûlallah’ dedim.

(*Kàle: Kezâlike’n-nüşûr.*) ‘İşte Cenâb-ı Hak’ın ölüleri diriltmesi de böyle olacak.’ diye anlattı. (*Ev kàle*) Veya, (*Kezâlike yuhyi’llâhu’l-mevtâ*) ‘Allah ölüleri işte böyle diriltecektir.’ buyurdu.”

Cenâb-ı Hak, bütün insanları öldükten sonra diriltmeye kâdirdir. (*Ve’l-ba’sü ba’de’l-mevti hakkun*) Öldürmesi, öldükten sonra diriltmesi haktır. Mucize olarak da böyle hayatta dilediğini diriltir, konuşturur, tekrar öldürür.

(*Kezâlike yuhyi’llâhu’l-mevtâ*) Burada da 73. ayet-i kerimenin cümlesi böyle devam ediyor: “İşte böyle Cenâb-ı Hak ölüleri diriltecek, böyle diriltir. (*Ve yurîküm âyâtihî*) Ve size inanmanız için gerekli delilleri böyle gösterir. (*Lealleküm ta’kılûn*) Tâ ki siz akledesiniz, aklınızı başınıza devşiresiniz, gerçekleri anlayasınız; düşünüp de imanlı insanlar safına geçesiniz diye böyle ibretli olayları karşınıza çıkartıp, gözünüzün önünde cereyan ettirir.” buyuruyor.

Bütün bunlar bir hatırlatma. Bütün Kur’an-ı Kerim’i okuyanlara, o devrin yahudi cemaatine, kendi tarihlerinden misâller vererek, kendi

kitaplarından, kendi peygamberlerinin başından geçen ibretli olayları anlatarak, onlara akıllarını başlarına toplaması ve bu gösterilen ayetlerden, okunan ayetlerden ibret almasını sağlamak, onları imana sevk etmektir.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Tabii bu dünya hayatı fâni bir hayat... Herkes bir müddet yaşıyor, görüyoruz hayatın kanununu; 40 sene, 50 sene, 70 sene, 100 sene, daha fazla, daha az... Sonra zamanı gelen vefat edip gidiyor. Nedir bu hayat ve ölüm, bu dünya hayatı?.. Muhtelif ayet-i kerimelerde Cenâb-ı Hak bildiriyor:

لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

(الملك: ٢)

(*Li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*)
“Hanginiz daha güzel kulluk yapacak diye sizi imtihan etmek için.” (Mülk, 67/2) Yâni, bu dünyaya geliş, bu yaşam, bu doğuş, bu ölüm bir imtihan; hayat bir imtihan. Allah’ın kulu imtihanı... Kulların hangisi daha güzel ibadet yapacak, daha güzel kulluk yapacak?.. İşin aslı bu... Ondan sonra öleceğiz.

Peygamberler bilgi olarak bize bildirmeseydi, öğretmeseydi, ölümden öncesini kendimiz bilemezdik. Öldükten sonra ne olacağını da yine, Allah’ın bize peygamberler göndermesiyle, istikbale ait haberleri peygamberlere söyletmesiyle öğrendik. Söyletmeseydi, biz yine anlayamazdık.

Birçok müşriklerin, kâfirlerin düştükleri durum bu... Yâni kendi akıllarıyla, “Böyle, kemikler kum gibi olduktan sonra nasıl dirilecek?” diye itiraz ediyorlar. Allah-u Teâlâ Hazretleri cevap veriyor ki:

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ

وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

(يس: ٧٦)

(*Kul yuhyîhe'llezî enşeehâ evvele merreh*)
“İnsanoğlu neydi, ilk önce nasıl meydana geldi? Yâni, nasıl meydana geldiğini düşünsün, Cenâb-ı Hakk’ın ölüyü nasıl dirilteceğini, öldükten sonra dirilmenin nasıl olacağını anlasın! (*Ve hüve bi-küllî halkın alîm*) Çünkü Cenâb-ı Mevlâ, Rabbü’l-âlemin her çeşit halk etmeye, yaratmaya, her türlü yaratmaya, her başka cinsten yaratmaya kâdirdir.” (Yâsin, 36/79)

Demek ki, yaratmanın türleri, şekilleri, cinsleri var. Bildiğimiz, bilmediğimiz neler neler var. İlim ilerledikçe bazısını anlıyoruz. Bazısını hiç anlayamayız. Kâinâtın esrarının daha nicesini çözemedi, inceleye inceleye çağın alimleri... Çözülenlerin arkasından yenileri geliyor.

Bu hayat bir imtihandır. Bu hayatı mü’mince geçirmek lâzım! Cenâb-ı Hakk’ın rızasına uygun geçirmek lâzım! Zulüm yapmamak lâzım, günah işlememek lâzım, Allah’a güzel kulluk etmek lâzım!..

Allah'ı arayan, hayatta da Cenâb-ı Mevlâ'yı buluyor, Cenâb-ı Hakk'a eriyor. Erenler, evliyâ eriyor, Cenâb-ı Mevlâ'yı buluyor. Ma'rifetullahâ, mahabbetullahâ mazhar oluyor. Cenâb-ı Hak'la münâcâtı, mükâlemesi oluyor. Yüksek kulların, Peygamber Efendimiz'in Mi'rac'ı var.

Aşikâre gördü Rabbü'l-izzeti,

Ahirette öyle görür ümmeti.

Arayan Mevlâsını bulur. Yâni, bulduğu zaman da, küfrün ne kadar saçma olduğunu, imanın ne kadar doğru olduğunu anlar ama, aramayınca bulamıyor. Zâlimlere Allah hidayet vermiyor, zulmettiği için... Edepsizlere, edepsizliğinden dolayı hak yolu göstermiyor. Alimler, filozoflar, çok derin düşünen bilginler, Allah'ın varlığını, birliğini mutlak isbat ettikleri halde; cahiller inatlarından inkâr ediyor. Ama arayan Mevlâsını buluyor, Mevlâsına eriyor.

Onun için, erenlerden olmaya çalışmak lâzım! Kahra uğrayanlardan, Allah'ın gazabına uğrayanlardan, dalâlete düşenlerden olmamak lâzım!..

Allah'tan gayriye boyun eğmemek lâzım! Allah'a kulluk etmek lâzım!.. Çünkü bizi yaratan o, yaşatan o, nimetlerine gark eden, rahmetine daldıran o... Hayatımız ondan, doğumumuz ondan, yaşamımız ondan... Varacağımız yer de onun huzuru, yine ona varacağız, ona kavuşacağız.

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ

(البقرة: ٤٦)

(*Ellezîne yezunnûne ennehüm mülâkû rabbihim*) “Onlar o kimselerdir ki, muhakkak Rablerine kavuşacaklarını bilirler.” (Bakara, 2/46) Ne mutlu sevdiği kul olarak kavuşanlara!...

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi imanın hakîkatine erdirsin... Gerçekleri bulanlardan, Mevlâ’ya erenlerden eylesin... Câhillerden, gâfillerden etmesin... Hele hele müşriklerden, kâfirlerden uzak eylesin... Bizi ve neslimizi kıyamete kadar mü’min-i kâmil kullar eylesin...

Dünyada rızasına uygun yaşamayı nasib eylesin... Ahirette de cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, temennîm bu...

Cenâb-ı Hak cümlemizi korktuklarımızdan korusun... Umduklarımıza, dilediklerimize erdirsin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Habîb-i Edîbine komşu eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

29. 06. 1999 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü